

UNA DESTACADA
FAMÍLIA DE LA
TÀRREGA DE L'ANTIC
RÈGIM: ELS TERÉS

*Per Gener Gonzalvo i Bou
Miquel Àngel Farré i Targa*

5

Des de l'any 1992, els responsables de l'Arxiu Històric Comarcal de Tàrraga han portat a terme la classificació, ordenació i inventariació de diferents fons patrimonials i familiars, que es custodien en aquest Arxiu Comarcal, i que ens han arribat per diversos conductes (donacions, cessions en dipòsit, etc.). Finalment, un tècnic arxiver n'ha redactat un complet inventari, que és a disposició dels nostres investigadors.¹ Dins aquest procés, en el decurs del nostre treball vam poder identificar el que seria el fons patrimonial i familiar més important: l'arxiu familiar de la nissaga Terés, de Tàrraga. Aquesta documentació, per raons desconegudes, es conservava en les dependències municipals de Tàrraga, i va ésser traslladada, l'any 1986, al nou edifici de l'Arxiu Històric Comarcal de Tàrraga, conjuntament amb els fons municipals de la ciutat.² Un cop feta la tasca d'inventari dels fons, vam decidir de fer-ne un primer estudi, donada la seva qualitat, i sobretot, pel fet de pertànyer a una nissaga targarina que tingué com a element destacable el fet de la dedicació a la notaria d'una part molt important dels seus membres. Efectivament, durant més de 150 anys, (aproximadament, entre 1700 i 1860), set membres de la família Terés foren notaris, tot exercint les seves funcions a la vila de Tàrraga.

El nostre estudi, doncs, no s'inscriu dins la línia d'investigació del notariat, quant a institució, sinó que pretén aprofundir, ni que sigui breument, en la dimensió social, econòmica, política i cultural de la figura del notari, dins el marc d'una població mitjanament important de la Catalunya interior, com és el cas de Tàrraga, antiga vila reial, i on la notaria hi era establerta de manera estable i continuada des dels temps de l'Edat Mitjana. Aquesta dimensió social dels notaris ens apropiaria, doncs, a la vida quotidiana dels nostres protagonistes. En el nostre cas -encara que no pas únic-, l'estudi es pot realitzar, sobretot, per la conservació dels documents familiars (complementats amb la documentació municipal i parroquial), fet gens estrany si considerem la dedicació a la notaria per part d'un nombre considerable dels principals membres de la nissaga Terés. És a dir, un llinatge que tenia cura del seu patrimoni documental. El nostre treball parlarà, doncs, de l'ascens social d'una família -que, com veurem, provenia de la Conca de Barberà- al llarg dels segles XVII, XVIII i XIX. Serà interessant d'analitzar el creixement de les seves propietats, l'hàbil pràctica dels enllaços matrimonials favorables, la seva creixent implicació en els corrents polítics de l'època, i la seva participació notable en els òrgans i càrrecs de la institució municipal de la vila. Aquest petit estudi, doncs, vol apropar als interessats en la dimensió humana dels notaris, en tant que elements destacats dins una comunitat, tot formant part dels sectors socials dirigents. Precisament, el nostre estudi vol defugir l'interès purament local de les dades exposades, i que només interessin als estudiosos de la ciutat de Tàrraga i comarca. Més enllà d'aquest localisme, volem posar en relleu aquesta dimensió social del notari, la seva imbricació en els òrgans dirigents, i per tot això, creiem que pot servir com a exemple a exportar a d'altres realitats humanes i socials del nostre país. Volem, en definitiva, que aquest estudi puntual serveixi als estudiosos com a element de reflexió del paper del notari com a membre viu d'una comunitat i plenament implicat dins la vida social, econòmica i política de les nostres viles i ciutats. Potser, doncs, puguem reeixir en la tasca de donar una dimensió més ampliada

*El gran casal de la família Terés, edificat per
Marià Terés i Pasqual entre 1820 i 1828.
Actual seu del Consell Comarcal de l'Urgell.
(Fotografia: Oriol Saula).*

a un petit estudi d'història local, que vol defugir, doncs, la mera erudició localista, molt sovint estèril dins la nostra producció historiogràfica.

Històricament, la vila de Tàrrega era immersa dins un entorn rural, però tenia una forta activitat comercial, artesanal, i centre de negocis. Aquesta prosperitat a l'Època Moderna explica l'existència de gent de lleis, notaris, militars, famílies nobles i de prestigi social, ciutadans honrats, rendistes. Una minoria dirigent que, més enllà dels esdeveniments polítics, voldrà mantenir-se dins el poder local i el control social a la vila. Alhora, com a cruïlla de camins, en el camí ral de Barcelona a Lleida, a banda dels beneficis comercials, el fet comportà a Tàrrega rebre d'una manera punyent els impac-tes bèl·lics, els allotjaments de tropes, i per tant, l'expoli dels seus béns. De manera especialment virulenta, la Guerra de Successió fou viscuda de manera traumàtica a la vila. Al mateix temps, un sector social important -encapçalats pels nobles Sobies- es declarà obertament austracista. D'aquí que la repressió posterior fos important, i també l'ascens dels botiflers es deixà notar amb la implantació del nou règim municipal borbònic, un cop esfondrat el règim històric de paeria. Canvis importants, doncs, que donarien lloc a una nova estructura social, on els Terés hi tindran un paper molt destacat.³

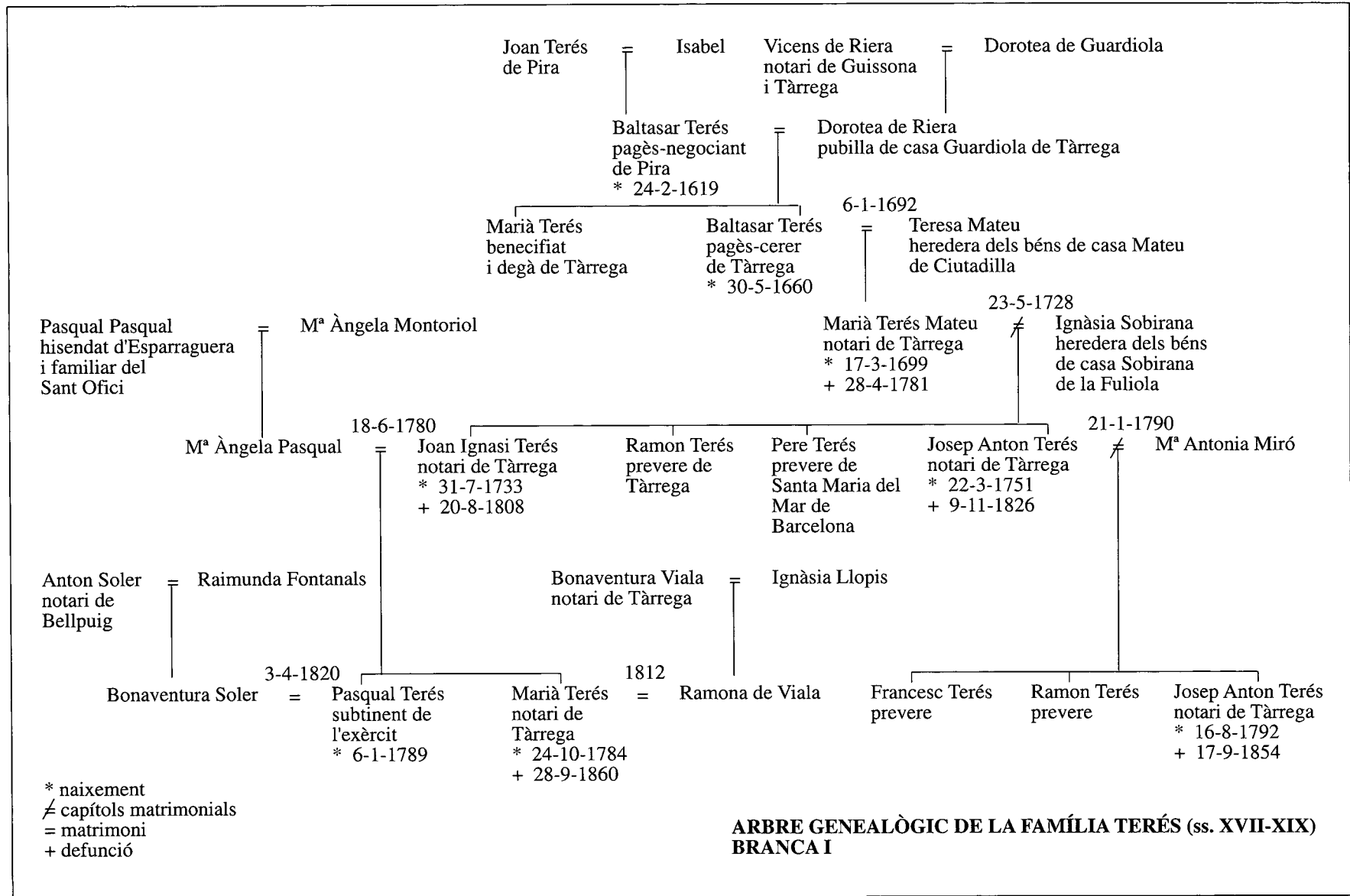
La família Terés era originària de la vila de Pira, a la Conca de Barberà. Dedicada a l'agricultura i al comerç, va emigrar a l'Urgell al segle XVII. Probablement, algun dels seus membres es va instal·lar a Verdú. A Tàrrega hi arribaren Baltasar Terés, mercader i negociant (era fill de Joan Terés, fill de Pira) i Josep Terés, dedicat a l'agricultura. Encara que no ens consta, probablement eren germans. D'ells dos sorgiren les dues branques principals de la família Terés a Tàrrega, sovint enfronta-

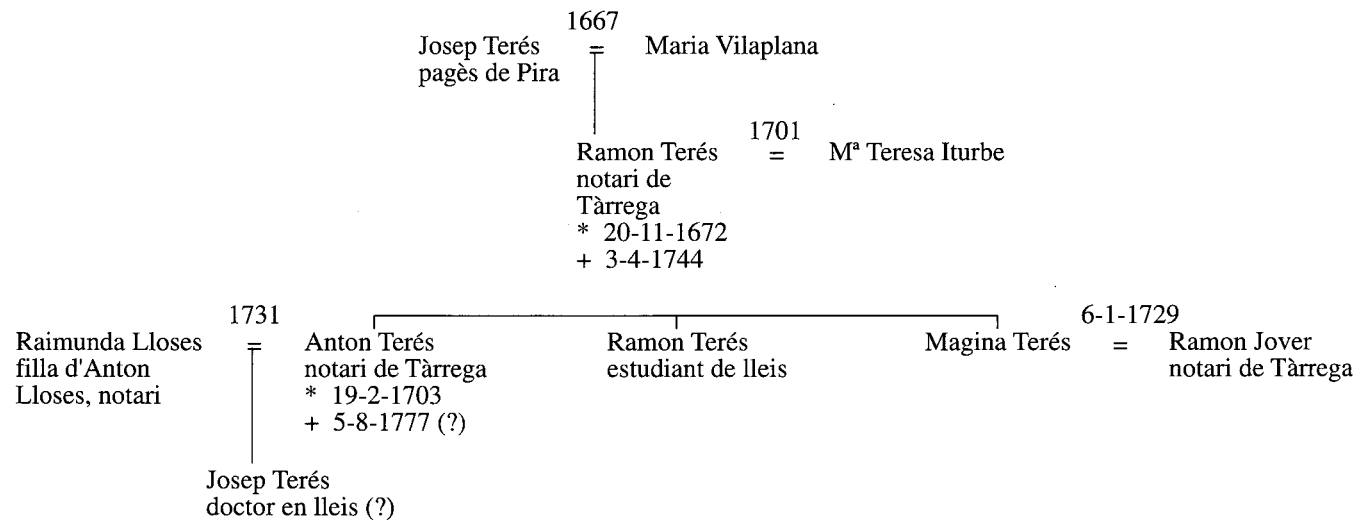
des per motius polítics, com veurem més endavant. Els descendents de Baltasar Terés foren més nombrosos. L'ascens social dels Terés començà ben aviat. El mateix Baltasar Terés es casaria amb Dorotea Riera, filla de Vicenç Riera, notari de Tàrraga. Ben aviat, doncs, els Terés afinaren en els seus enllaços matrimonials, dels del segle XVII,⁴ i significativament amb una filla de notari, fet que es repetiria sovint a la història familiar. La figura de Baltasar Terés va iniciar un notori ascens social, i ben aviat va ocupar càrrecs en el govern municipal de Tàrraga. Des del 1647 consta com a conseller, càrrec que, amb intermitències, ocuparia fins al 1681.⁵ Els anys 1650-1651 fou un dels paers de la vila,⁶ i fou batlle durant el període 1677-1680.⁷ La dimensió religiosa és també cuidada per Baltasar Terés, que consta com a prohom de l'església de Sant Antoni de Tàrraga. Dels dos fills de Baltasar, un d'ells, Marià Terés, s'encaminà cap a la carrera eclesiàstica, un altre motiu de distinció social a l'època.⁸ L'hereu, també anomenat Baltasar, consta com a pagès i adroguer de Tàrraga. Ell aconseguí un altre matrimoni important: el 1692 s'enllaça amb Teresa Mateu, pubilla d'un ric casal de la vila de Ciutadilla. Segons els estudis de Josep M. Planes, aquesta branca es decantà cap al bàndol austracista, durant la Guerra de Successió, fet que l'enfrontaria amb l'altra branca familiar, decididament botiflera. La competència i rivalitat entre les dues branques dels Terés és una constant al llarg del segle XVIII. Pugna pel poder i la preeminència social. Al cap i a la fi, l'habilitat i reconversió del sector inicialment austracista, durant els primers decennis del segle XVIII, tingueren com a resultat la consolidació i augment del prestigi social, i de l'increment del patrimoni. L'antiga causa política fou, doncs, ràpidament oblidada, i no tingué conseqüències negatives. Sens dubte, tingueren els ressorts necessaris -els quals, certament, no podem conèixer amb precisió- per a escapar de la repressió.

L'altra branca familiar també prosperà ràpidament. El primogènit de Josep Terés (aquest, casat amb una targarina), Ramon Terés (1672-1744), és el primer membre de la família que accedeix al notariat.⁹ Ramon Terés tingué una intensa vida política. Encara amb el règim de paeria vigent, des del 1709 consta com a conseller, i n'és un dels darrers paers (1713-1714).¹⁰ Amb el nou règim borbònic, ocupà diversos càrrecs ben destacats. Fou regidor des del 1721, i amb intermitències, fins al 1729. El 1724 era també escrivà de la cúria del tinent de corregidor, i l'any 1729 actua com a secretari municipal.¹¹

Com és ben conegut, el nou règim municipal borbònic comportà la implantació d'un sistema centralista, rígid i oligàrquic, que des dels inicis confià en persones adictes al filipisme. A Tàrraga, els sectors dirigents botiflers coparen els càrrecs. En el transcurs dels anys, però, els càrrecs municipals es convertiren en una veritable lluita pel poder local. D'aquí que, més enllà de les inicials adscripcions polítiques, els dos sectors de la família Terés veieren en els càrrecs de l'ajuntament una eina fonamental d'integració al nou règim, i de perpetuació del domini social. Un domini i prestigi social que era una de les notes dominants en els notaris de la vila, esdevinguts una oligarquia socioeconòmica de la Tàrraga borbònica. Sens dubte, el règim confiarà molt amb els notaris i advocats fidels: Borràs, López, Jover, Terés.¹² Però el frau i les actuacions poc clares semblen tacar la brillant carrera del citat Ramon Terés, que seria destituït. Com a administrador del cadastre, sembla que hi practicà alguna irregularitat amb els diners públics. Anotem aquesta cita, extreta de les actes municipals: "...en orden a la malversación de los productos y emolumentos desse Comun, y particularmente sobre el alcance de las 3.526 ll. que hiso Raymundo Therés, a essa villa en el finiquito de cuentas que se le tomaron en junio del año de [17]28, por razón de la administración del catastro, que havia corrido a su cargo desde el año de [17]15 hasta el de [17]20, persuadiendose haver mucho engaño y fraude en esta partida...".¹³ Són paraules, doncs, prou significatives, que ens il·lustren sobre un cas de corrupció, d'altra banda una pràctica gens aliena als grups de poder local en aquella època.

Tornant al seguiment de la família Terés, hem de fer un esment del fill de Baltasar Terés II, Marià Terés i Mateu, notari de la vila de Tàrraga (1699-1781).¹⁴ La política matrimonial dels Terés tin-

* naixement
= matrimoni
+ defunció

**ARBRE GENEALÒGIC DE LA FAMÍLIA TERÉS (ss. XVII-XIX)
BRANCA II**

gué en aquest membre de la família un dels seus encerts: el 1728 es casa amb Ignàsia Sobirana, pu-billa de la família Subirana, grans propietaris i hisendats de la vila de la Fuliola, a l'Urgell. D'altra banda, Marià Terés i Mateu no s'oblidà de la pràctica política familiar. Ocupà, encara que amb intermitències, el càrrec de secretari de l'ajuntament borbònic de la vila, des del 1730,¹⁵ tot substituïnt al seu parent, Ramon Terés. Encara el trobem exercint aquesta funció durant els anys 1765-1766.¹⁶ En un altre àmbit Marià Terés i Mateu fou nomenat, el 1741, administrador de l'Hospital de la vila, també en detriment del seu parent, el ja citat notari Ramon Terés, que com ja hem apuntat, amb anterioritat va practicar accions fraudulentas com a secretari municipal. Així, podem detectar, ja en aquests anys, un declarat enfrontament entre les dues branques de la família Terés, lluitant per assolir el màxim nivell de posicionament favorable en la vida política i social. Marià Terés i Mateu tampoc obvià accions en favor de l'Església, que era una altra manera de prestigiar el llinatge. El 1766 s'encarregà de fer gestions per a bastir el retaule major de l'església parroquial de Tàrrega, que s'havia construït en el segle XVII.¹⁷

Hem de tornar a referir-nos, en aquesta història familiar, a la segona branca de la família Terés. El fill de Ramon Terés també fou notari públic de la vila: Antoni Terés (1703-1777).¹⁸ El 1731, Antoni Terés es casa amb Raimunda Lloses, filla d'Anton Lloses, notari de Tàrrega.¹⁹ Un cop més, els enllaços pactats afavoreixen la cohesió del sector notarial de la vila. Potser Antoni Terés no fou tan actiu en la vida política local, com ho fou el seu pare. Tanmateix, ens consta com a regidor durant els anys 1748-1749.²⁰ El seu patrimoni seria important, si fem cas del gran casal que Antoni Terés va edificar a l'històric carrer de les Piques, i que ara és una de les cases més emblemàtiques del casc antic de la ciutat, a més de prestar uns serveis públics.²¹ D'aquesta línia familiar, hem també de citar als germans del notari Antoni Terés. Per una banda, Ramon Terés II, fou estudiant de lleis, molt probablement a la Universitat de Cervera. D'altra banda, la seva germana Magina, es casà, el 1729 -segons consta en l'arbre genealògic que conservem al fons patrimonial de la família Terés-, amb un altre dels notaris més actius de la Tàrrega borbònica, Ramon Jover, que pertanyia a una de les famílies nobiliàries més influents de la vila de Tàrrega. Sembla, però, que la descendència d'Antoni Terés fou escassa. Citem al seu fill Josep Terés, doctor en lleis, però no ens consta cap més dada d'aquesta segona branca dels Terés. Sens dubte, la branca I de la família -sempre enfrontada amb la segona branca familiar- seria la que acabaria per acaparar tots els ressorts de poder i prestigis social, com anatem tot seguit.

La descendència de Marià Terés i Mateu fou prolífica. D'entre els seus fills, cal citar a dos eclesiàstics: Ramon Terés, prevere beneficiat de Tàrrega, i Pere Terés, també prevere de Santa Maria del Mar de Barcelona. Dos dels seus fills foren notaris. El primer d'ells fou Joan Ignasi Terés (1733-1808).²² Joan Ignasi es casaria, el 1780, amb Maria Àngela Pasqual, filla de Pasqual Pasqual, hisendat d'Esparraguera, i familiar del Sant Ofici. En la vida política local, també exercí com a secretari de l'ajuntament targarí.²³ El seu germà, el notari Josep Antoni Terés i Sobirana (1751-1826),²⁴ no s'escapà de la tradició familiar, i consta documentalment com a secretari de l'ajuntament de Tàrrega, l'any 1825, a les darreries de la seva vida.²⁵

Entrem, doncs, en els inicis del segle XIX, quan la família Terés, i els seus notaris, ja ha assolit un nivell social important, amb un paper destacat a l'oligarquia del poder municipal borbònic. En aquest nou període, la vila de Tàrrega patirà una llarga etapa de crisi. Els conflictes bèl·lics, des de la Guerra del Francès, passant per les lluites entre carlins i liberals, i el clima general d'inestabilitat política, faran trontollar l'estabilitat targarina. Com a cruïlla de camins importants, Tàrrega patirà fortament el pas de tropes, els allotjaments i els saqueigs més o menys sistemàtics. Si a tot això hi afegim diverses males collites, i algunes pestes, entendrem que la vila de Tàrrega va passar una època clarament conflictiva. Dins aquest context, la família Terés, encara que amb dificultats, va prosseguir en el seu ascens social i polític, mantenint-se com a part integrant dels grups oligàrquics de

Llinda de la casa construïda pel notari Antoni Terés (1703-1777) al carrer de les Piques. (Fotografia: Oriol Saula).

sempre, que dominaven els ressorts de poder de la vila, i on, com ja hem apuntat, els notaris hi tenien un paper destacat.²⁶

Seguint amb la línia troncal de la família, hem de parlar dels successors del notari Joan Ignasi Terés. Un dels seus fills fou Pasqual Terés (nascut el 1789), el qual ingressà a l'exèrcit, on assolí el grau de sots-tinent. Aquest militar es casaria amb Bonaventura Soler, filla del també notari de Bellpuig, Anton Soler. El seu germà gran, l'hereu, seria el també notari Marià Terés i Pasqual (1784-1860),²⁷ del qual en coneixem força dades biogràfiques, ben significatives. En primer lloc, hem de parlar del seu matrimoni. Un cop més, l'estratègia matrimonial dels Terés donava bons fruits. Marià Terés II es maridà, el 1812, amb Ramona de Viala, filla del notari targarí Bonaventura Viala, secretari de la Societat Econòmica d'Amics del País de Tàrraga, la primera de les societats d'aquest gènere a Catalunya.²⁸ Fou aquesta una associació filla de la Il·lustració, que pretenia el relleu i la modernització de l'economia i la societat targarina. Fou fundada el 1777, i d'entre els seus projectes ja hi havia nascut el desig de construcció del canal d'Urgell. La Societat pretenia també l'increment de la instrucció i l'aprenentatge de la població. Tanmateix, no obtingué l'èxit esperat, i poc a poc anà perdent força.

La vida política de Marià Terés II fou molt intensa. Dins el govern municipal, fou regidor durant els períodes 1820-1821, i 1823-1825, plens d'agitació política. Àdhuc, durant els anys 1820 i 1825 consta com a secretari municipal.²⁹ Degut a la invasió francesa, viu a Berga durant els anys 1811 i 1812. L'abril d'aquell any, es trasllada a Igualada. Gràcies a la documentació familiar que conservem, coneixem amb detall els seus estudis a la Reial i Pontifícia Universitat de Cervera. Entre 1799 i 1802, cursà filosofia. Del 1802 al 1810 es llicencià a la facultat de Lleis, on cursà diverses especialitats, amb notable èxit acadèmic. No cal aquí descobrir la importància social que representava cursar estudis a la universitat certerina. Encara que no ho tenim documentat, estem segurs que altres membres de la família Terés estudiaren a Cervera, la qual cosa no feia sinó remarcar el manteniment d'un status social alt dins el conjunt de les forces dirigents targarines.³⁰

Com dèiem, la vida política de Marià Terés i Pasqual fou certament agitada. Per un informe de l'ajuntament de la vila de l'any 1836, relatiu al comportament del notari durant el temps en què exercí càrrecs municipals,³¹ sabem que intervingué en diverses causes en contra de liberals i milicians, la qual cosa li valgué la persecució de diversos elements afins als liberals, un cop aquests obtingueren l'amnistia. Aquesta mateixa persecució l'obligà a marxar de Tàrrega, i en aquell any de 1836 residia, amb la seva família, a Barcelona. El fil conductor d'aquests fets no s'atura aquí. Per causes que desconexem, el 1843 el notari era empresonat a Cervera, però no cal dubtar de què en aquests fets hi intervingué la venjança política, en una època de greus enfrontaments civils entre liberals i absolutistes, de gran inestabilitat polític-social,³² i amb conflictes armats, on els posicionaments conservadors d'aquest notari semblen força explícits.

De les vicissituds de la família Terés en coneixem d'altres aspectes força interessants. La nissaga troncal dels Terés havia viscut en un casal del carrer Agoders, una via històrica de la vila, on habitaven diversos estaments acomodats.³³ L'ascens en la posició social dels Terés, malgrat les dificultats de l'època, els va permetre de comprar un casal noble del mateix carrer, que aleshores era en estat força ruïnós, i bastir un casal molt més ampli i sumptuós. Era aquesta una propietat de la família noble dels Grimau, almenys des del segle XVIII, amb un valor estimat en 400 lliures.³⁴ Aquesta família emparentaria amb la família nobiliària barcelonina dels Vilallonga, de gran importància social, la qual obtindria la propietat de la casa del carrer Agoders, coneguda aleshores com a "Casa Grimau". Tanmateix, Magí Anton de Vilallonga deuria considerar que les rendes que obtenia d'aquestes propietats no eren prou satisfactòries, i decidí vendre la casa, com ja hem dit, bastant malmesa. Així el casal passà a mans de la família Terés, segons l'acte de venda del 31 d'agost del 1804, a favor del notari Joan Ignasi Terés, per un preu de compra de 10.000 lliures.³⁵

Tot seguit, els Terés començarien a edificar el nou casal, de gran factura i solidesa arquitectònica, però l'acabament de les obres cal datar-les entre 1820 i 1828, aproximadament, sota l'impuls de l'incansable notari Marià Terés i Pasqual, fill i hereu del comprador de la casa, ja citat.³⁶

Hem de tornar a la vida del prolífic Marià Terés i Pasqual, i aquest cop enllaçant-ho amb el tema del casal del carrer d'Agoders. Del 1816 es conserva un inventari de béns de Marià Terés, on es detallen els efectes d'aquest casal, i on podem recollir algunes dades interessants. Cal referir-se explícitament a la custòdia d'un veritable arxiu notarial, producte de la intensa i continuada dedicació de la família a la professió al llarg del temps: "En lo estudi: Primo, en un ermari tancat amb pany i clau, los manuals de Mariano y Joan Ignasi Terez, desde lo any mil set cents vint y tres als de mil vuit cens i quatre inclusive, tres manuals de testaments y un de inventaris, tres quaderns de capbreus, tot lo dit enquadarnat ab pergamí, y altre plech de diferents capbreus lligats amb un cordill. Ítem, los processos i trasllats pertanyents a las curias de Puiggrós, Ivars de Urgell, Maldà, Torra d'en Eral, Guimerà, Altet i Ciutadilla, los de causas infiteuticarias y otras de deferentes curias; y los de la curia eclesiastica del deganat de la present vila [de Tàrrega], del temps que foren notaris dits Mariano y Joan Ignasi Terez, quondam, avi i pare respectivament, de dit Dr. Mariano Terés, un legajo de copias autenticas de escr[iptures] de dits notaris que las parts no han recollit, y diferents altres papers de dit estudi, dels que ja estava encarregat dit otorgant desde que es notari. Ítem, una taula de alsina mol gran per a escriure, altra de alve [sic] regular, y altra de la mateixa fusta obal que es plega ab un calaix dins".³⁷ Més endavant es llegeix: "Ytem, lo gran quadro antich el retraro del Archabisbe Terez". Aquesta referència és una prova del parentiu -que encara no hem pogut esclarir amb detall- dels Terés de Tàrrega amb Joan Terés i Borrull (1539-1603), nat a la vila veïna de Verdú, que fou bisbe de Tortosa (1586-1587), arquebisbe de Tarragona (1587-1603), i lloctinent general de Catalunya des del 1602.³⁸

De la família Terés encara ens resta per esmentar la descendència del notari Josep Antoni Terés i Sobirana. Dos dels seus fills, Francesc Terés i Ramon Terés, seguiren la carrera eclesiàstica, mentre

que el seu hereu, Josep Antoni Terés i Miró (1792-1854) fou també notari de la vila de Tàrraga.³⁹ En aquest cas, però, sembla que s'allunyà de la política i de la vida certament agitada del seu cosí, Marià Terés i Pasqual.

Els darrers descendents de la família Terés, a la vila de Tàrraga, estan documentats fins al 1916, any de la mort de Filomena Terés. Des d'aleshores, de la il·lustre nissaga no en resta cap descendent a la ciutat. Si més no, tenim l'herència de bona part del seu arxiu, i dels dos grans casals de la família, recuperats per a la ciutat i comarca, i que diuen molt a favor de la fortalesa econòmica i social d'aquest llinatge de notaris targarins, tant influents dins els grups dirigits de la Tàrraga dels segles XVII, XVIII i XIX.

En aquest breu treball, doncs, hem intentat de resseguir, sobre unes bones bases documentals, l'evolució d'una família de notables de la vila de Tàrraga que tingué en la notaria la seva professió més destacada i significativa. Més enllà de l'interès purament local del nostre estudi, hem volgut que la nostra feina fos exportable a d'altres exemples al nostre país, i així poder estudiar i situar els notaris dins el context social, econòmic i polític de la societat on desenvolupaven la seva important tasca. Els seus estudis, la formació d'un patrimoni, l'estratègia matrimonial, el seguiment de les carreres eclesiàstiques i militars d'alguns dels membres familiars, i la seva activa participació en els governs municipals i en la política local, són alguns dels paràmetres que ens poden permetre d'apropar-nos a la figura del notari, i revelar-se com a part d'un estament privilegiat, que donava molt de poder i de prestigi social als seus membres, i que, més enllà dels canvis polítics i les vicissituds històriques, sempre canviants, es mantenia ben cohesionat i sempre ben situat dins els sectors socials dirigits.

*Panteó del notari Marià Terés i Pasqual (1784-1860),
un dels més antics del cementiri de Tàrraga
(Fotografia: Oriol Saula)*

*Detall del panteó de Marià Terés i Pasqual, en què es lloa
la seva dedicació al notariat.
(Fotografia: Oriol Saula)*

Apèndix documental

Inventari de béns de Marià Terés i Pasqual, de l'any 1816⁴⁰

[...] Primo, la dita casa, que confronta a sol ixent ab los hereus del *quondam* Fra Francisco Piñol, Religiós Cisterciense. A migdia, ab lo mur dit de la Vilanova. A ponent, ab la casa del Dr. Alexandre de Gras, vehí de dita vila, i a tremuntana ab dit carrer de Agodés [...].

[...]. Altra casa gran ab una petita al costat, derruidas, nomenadas casa Grimau, que foren compradas en lo any mil vuit cens y quatre al Noble Sr. Magí Anton de Vilallonga. Y confrontan juntas, a sol ixent part ab casa de Agustí Sardañas, sabater, y part ab lo Sr. Joan Torné, botiguer. A migdia, ab lo mur de Vilanova. A ponent, ab casa del Sr. Felip Codina, del Talladell, y a tremuntana ab carrer de Agodes, a la present vila de Tàrrega, en la qual estan situadas.

Ytem, una pesa de terra de olivers plantada, de tinguda set jornals, poch més o menos, situada en lo terme rural de Ofegat [...].

Ytem, altra pesa de terra de viña y olivers plantada, de tinguda de nou jornals y mitg, poch més o menos, situada en el terme de Tàrrega i partida de Riambau [...].

Ytem, un hort ab casa dins ell construïda, en que habitan los hortelans, de tinguda de sinch jornals, poch més o menos, situada en lo terme de la present vila de Tàrrega y partida del Pedregal [...].

Ytem, una viñeta ab una feyxa de ella separada herma, en que ya plantats holms, de tinguda de mitg jornal poch més o menos, situada en dit terme de Tàrrega y en lo bals dit de Riera [...].

Ytem, aquella hera ab clos jardí y dos farriginals à ella contiguos, de tinguda junts de sis porcas de terra, poch més o menos, situats tots junts en lo terme de la present vila de Tàrrega y partida de les Astes Altes de Sant Macari [...].

Ytem, un tros de terra campa, de tinguda de deu porcas poch més o menos, situada en lo terme de la present vila de Tàrrega, y partida de les Astes Baixes de Sant Macari [...].

Ytem, tot aquell hort ab casa, safaretg y sinia en ell constituït y plantat d'arbres fruiters, de tinguda un jornal (quatre porcas), poch més o menos de terra, situat dins la present vila de Tàrrega [...].

Ytem, tot aquell tros de terra campa, plantada en part de mallola, de tinguda de set jornals, poch més o menos, situat en lo terme de la present vila de Tàrrega y partida de la Bassa Dols y camí de les Garrigues [...].

Ytem, tot aquell tros de olivers plantats, de tinguda de quatre jornals i mitg, poch més o menos, situat en lo terme de la present vila de Tàrrega, y partida de Argelaguers [...].

Ytem, tot aquell tros de olivers plantat, de tinguda de tres jornals poch més o menos, dit lo olivar de la canonge, situat en lo terme de la present vila de Tàrrega y partida de Camí de Sercavins o Coll de Urgella [...].

Ytem, altre tros d'olivers plantats, de deu o onze porcas més o menos, situat en lo terme de la present vila y partida del Coll de Urgella [...].

Ytem, tot aquell tros de terra campa, de tinguda de quatre jornals poc més o menos, situat en lo terme de la mateixa vila y partida dita de la Fonolla [...].

Ytem, tot aquell tros de terra, part campa y part de viña plantada, de tinguda dos jornals y set porcas, situat en lo terme de la mencionada vila de Tàrrega y partida de les Planes [...].

Ytem, tot aquell tros de terra campa, de tinguda de un jornal i mitg de terra, poch més o menos, situat en lo terme de la mencionada vila de Tàrrega y partida de les Planes [...].

Ytem, tot aquell tros de terra campa nomenat lo tros gran, de tinguda de set o vuit jornals, poc més o menos, situat en lo terme de la vila de Tàrrega, y en la partida dita de les Planes [...].

Ytem, tot aquell tros de terra campa de tinguda de dos jornals y quatre porcas, poc més o menos, situat en dit terme de Tàrrega, partida de les Planes [...].

Ytem, tot aquell tros de terra campa de tinguda un jornal, poc més o menos, situada en lo terme de Tàrrega, partida de les Planes [...].

Ytem, tot aquell tros de terra campa, de un jornal, poc més o menos, situat en lo terme de la present vila y partida de les Heres de Sant Antoni [...].

Ytem, lo molí oliver, contigu al dit tros, ab sas premsas llargas de lliuras, perol de aram y de més trastes necessaris per moldre oli [...].

Ytem, tot aquell tros de viña y olivers plantats, de tinguda de set jornals, poch més o menos, situada el lo terme rural del Mor [...].

En la vila de Ciutadilla, als dos del mes d'agost del any mil vuit cens y setse, lo nomenat Dr. Mariano Terez, en lo expresat nom, trobantse en la present vila, y volent continuar lo present inventari, constituït en la casa que té y posseeix en la mateixa com a successor de Joan Matheu [...].

Immables

Primo, la present casa ab corral de bestiar y hort, en ella contiguos, ab son cup, situats en la present vila de Ciutadilla, y en lo carrer anomenat Major, que afronta a sol ixent, ab Josep Trilla y Joseph Borràs. A mitgdia, y ponent, amb lo carrer dit del [...], y part ab Joan i Maria Minguell. Y a tremontana ab dit carrer.

Ytem, tot aquell tros de terra, part campa de horta, part secà de viña y olivers plantada, situada en lo terme de la present vila de Ciutadilla y partida dita del Pelech [...].

Ytem, altre tros de terra campa, part horta, y part de secà, ab dos feixes a ella unidas, de tinguda de dos jornals y mitg, situada en dit terme y partida del molí d'en Company [...].

Ytem, altra peça de terra, part horta, y part secà, dita la Botarella, de tinguda de un jornal y mitg, situada en dit terme y partida dels Aubachs [...].

Ytem, tota aquella pesa de terra, part campa de horta, y part de secà de olivers plantada, situada esta en lo terme de Ciutadilla, y aquella en lo de Nalech, de tinguda de tres jornals poc més o menos [...].

Ytem, tota aquella pesa de terra, part campa, part de olivers plantada, y part boscosa, situada en lo terme de la present vila, y partida dels Amprius [...].

Ytem, tota aquella altra pesa de terra campa, de tinguda de set jornals, poch més o menos, situada en lo terme de Ciutadilla, partida del Cap de la Coma [...].

Ytem, tota aquella pesa de terra de viña plantada, en lo terme de Ciutadilla, en la partida dels Plans de Sant Roch, de tinguda de un jornal [...].

Ytem, tota aquella pesa de terra, part campa, y part boscosa, situada en lo terme de Ciutadilla y partida dita lo Pouhet o camí de Rocallaura, de tinguda dos jornals [...].

Ytem, tot aquell tros o feixa de terra, situada en lo terme de Ciutadilla, partida de les Canals, de extensió de vuit porcas [...].

Ytem, aquell clos, hera y farriginal en ella contigu, en lo terme de Ciutadilla, partida dels Solans o Creus de les Canals [...].

Ytem, y finalment, tota aquella possessió de terra, part campa, y part boscosa, ab un corral de bestiar, hera i pallisa, de extensió de setse jornals, situada en lo terme de Ciutadilla, partida del Ma-set [...].

En lo terme de la vila de Agramunt, corregiment de Cervera, als quatre dies del mes de agost del any mil vuit cens setse, lo expresat Sr. Mariano Terez y Pasqual, en lo nom al principi expresat, volent continuar lo present inventari, volentlo pendrer de las pesas de terra existents en el terme, a fí de constatar de tot quant pertany al Patrimoni de la casa de Subirana de la Fuliola, de la qual també és hereu, ha encontrat pertañer los béns immables següents:

Primo, una pesa de terra campa, situada en la present partida anomenada lo Camí de Pons, de tinguda tres jornals [...].

Ytem, altre pesa de terra campa, en la partida del Reguer Salat, dins el terme de Agramunt, de tinguda dos jornals [...].

Ytem, altra pesa de terra campa, situada en dit terme y en la partida dita de Sió, anomenada lo Farriginal, de tinguda de un jornal y mitg [...].

Ytem; altra pesa també campa, situada en lo present terme y partida de Sant Joan, de tinguda de quatre jornals [...].

Ytem, y finalment, altra pesa de terra campa, situada en lo present terme y dita partida de Sant Joan, de tinguda de un jornal y mitg [...].

En lo lloch de la Fuliola, als sinch dies del mes de agost y any de mil vuit cens setse, continuant lo present inventari, lo mateix Dr. Mariano Terez, en lo dit nom y per ell lo de hereu y universal successor de la casa i béns de Subirana del dit poble, constituix en la casa pròpia del mateix patrimoni [...].

Béns immobles

La present casa, ab son corral contiguo, situada en est poble, en lo carrer major, que afronta, a sol ixent, part ab casa y corral de Miquel Marsiñach, y part ab lo carrer de casa sota. A mitgdia, part ab casa de Antoni Ricart, y part ab la de Geroni Esmatges. A ponent, ab lo carrer major o de la Rectoria, y part ab dita Rectoria y son corral. Y a tremuntana ab lo camí real de Tàrrega a Cervera, y part de la qual casa y corral fa anualment un ters de gallina de cens.

Ytem, aquell clos, hera y farriginals contiguos, de extensió junt de deu porcas de terra, immediat al present poble [...].

Ytem, aquella sort anomenada de la Era, contigua a ella, que acaba de confrontarse de extensió de tres jornals [...].

Ytem, aquella sort anomenada la Devesa, situada en lo terme de est poble, partida de la Devesa, extensió de set jornals [...].

Ytem, tota aquella pesa de terra campa, situada en dit terme, en la partida del Negral, de tinguda de tres jornals [...].

Ytem, tota aquella pesa de terra campa de quatre jornals, poch més o menos, situada en dit terme y partida de les Comes [...].

Ytem, tota aquella pesa de terra campa, de tinguda de tres jornals, tres porcas, situada en dit terme y partida de les Creus del Calvari [...].

Ytem, tota aquella peça de terra campa, de tinguda de set jornals, ab poc més o menos, situada en dit terme, partida dels Apits [...].

Ytem, tota aquella pesa de terra campa, de tinguda de quatre jornals, poch més o menos, situada en dit terme de la Fuliola y partida de la Sigla Major [...].

Ytem, tota aquella sort de terra campa, de extensió dos jornals y mitg, poch més o menos, situada en dit terme, partida dels Fondos, nomenada la sort dels Albes [...].

Ytem, tota aquella pesa de terra de viña plantada, anomenada la viña gran, de tinguda sinch jornals, poch més o menos, situada en dit terme de la Fuliola, partida dels Fondos [...].

Ytem, tota aquella pesa de terra campa, de extensió tres jornals, poch més o menos, situada en lo dit terme de la Fuliola, en la partida del Prat [...].

Ytem, tot aquell tros anomenat lo Tros Gran, de terra campa, de tinguda de onse jornals, poch més o menos, situat en dit terme y partida de la Horta [...].

Ytem, tot aquell tros anomenat lo Tossalet, situat en lo terme de la Fuliola, partida de la Horta, de tinguda de sinch jornals [...].

Ytem, tot aquell tros de terra campa, horta, de tinguda de set jornals poch més o menos, situada en dit terme y partida del Camí de Montalé [...].

Ytem, tota aquella pesa de terra campa, horta, situada en dit terme y partida dels Diumenges, de tinguda de trenta jornals [...].

Ytem, tot aquell farriginal de terra de secà, de tinguda de sis porcas, més o menos, situat en lo terme de la Fuliola, contiguo a dit poble [...].

Ytem, tot aquell altre farriginal, situat en dit terme, de tinguda de deu porcas de terra campa de secà [...].

Ytem, aquella sitja de tinguda una porca de terra, situada en lo terme de la Fuliola y en la partida de Sitjas [...].

Ytem, aquell hort, circuit de tàpies, ab porta en sa entrada, situat en lo terme de la Fuliola, devant la basa de abeurar, de extensió una porca y mitga [...].

Ytem, tota aquella pesa de terra campa de secà, de tinguda de sinch jornals, poch més o menos, situada en lo terme de dit poble de Boldú, y en la partida anomenada de la Plana [...].

Ytem, tot aquell altre tros de terra campa de secà, de tinguda de sinch jornals, poch més o menos, situada en dit terme y en la partida dels Cascalls [...].

Ytem, tota aquella partida de terra campa secana, de tinguda de vint jornals, poch més o menos, situada en lo terme rural de Monsuar y partida de la Llenguadeta [...].

Ytem, tota aquella pesa de terra de viña plantada, de tinguda de deu jornals, poch més o menos, situada en la quadra del terme de Puigverd [...].

Ytem, tota aquella pesa de terra de vinya y olivers plantada, de tinguda de dos jornals, poch més o menos, situada en lo terme de la Guàrdia d'Urgell, partida dels Olivers o de Lladoner [...].

Ytem, y finalment, tota aquella altra pesa de terra de olivers plantada, situada en dit terme y cerca de la antecedent, de tinguda de sis jornals, sis porcas [...].

1. FARRÉ I TARGA, Miquel Àngel: *Inventari dels fons patrimonials i familiars de l'Arxiu Històric Comarcal de Tàrrrega*, Tàrrrega, Arxiu Comarcal, maig del 1993.
2. Sospitem, però, que l'arxiu patrimonial de la família Terés (del qual se'n conserven escriptures fins al 1921), podria haver-se traslladat a l'arxiu municipal de la ciutat, en el moment en què la casa pairal del carrer d'Agoders de Tàrrrega passà a ésser la nova seu de l'Escola d'Arts i Oficis de la ciutat, l'any 1945. De tota manera, no en tenim proves fidedignes d'aquest fet.
3. Ens remetem a la tesi doctoral, inèdita, de Josep M. Planes: *Demografia i societat a la Tàrrrega de l'Antic Règim*, 4 vols., Universitat de Barcelona, 1987.
4. Algunes d'aquestes referències familiars ens consten a l'arbre genealògic de la família Terés, confeccionat al segle XIX, i que es conserva dins l'arxiu familiar. Possiblement seria confeccionat pel notari Marià Terés i Pasqual (1784-1860). Del notari Vicens Riera, es conserva documentació seva a l'Arxiu Històric Comarcal de Cervera, datada des del 1609 fins al 1645: CANELA, Montserrat/ GARRABOU, Montse: *Catàleg dels Protocols de Cervera*, Barcelona, Fundació Noguera, 1985, pàg. 189.
5. Arxiu Històric Comarcal de Tàrrrega (des d'ara, AHCT), Fons municipal de Tàrrrega, Llibre de Registre, 1643-1655, fols. 106-199, i Llibre de Registre, 1670-1683, fols. 362 v.- 423.
6. AHCT, Fons Municipal de Tàrrrega, Llibre de Registre, 1643-1655, fols. 203-232.
7. AHCT, Fons Municipal de Tàrrrega, Llibre de Registre, 1670-1683, fols. 245 v.-355v.
8. Marià Terés i Riera intervé en el procés d'acabament de la nova església parroquial de Tàrrrega (construïda des de mitjan segle XVII, segons el projecte de Fra Josep de la Concepció), l'any 1696: AHCT, Llibre de Consells, 1684-1698, fol. 336 v.
9. Arxiu Parroquial de Tàrrrega (des d'ara, APT), Llibre de Baptismes, 1668-1690, fol. 36/ Llibre d'òbits, 1730-1754, fol. 82 v.
10. AHCT, FMT, Llibre de Consells, 1698-1715, fols. 328-455.
11. AHCT, Llibre de Registres, 1716-1731, fol. 1 i ss.
12. PLANES, Josep M.: *Radiografia d'un municipi borbònic català: persones i grups socials al poder a Tàrrrega, 1715-1750*, a "Pedralbes", 6 (1986), pàgs. 101-127. Per a l'estudi del govern municipal targarí, vegeu també: TORRAS I RIBÉ, Josep M.: *Els municipis catalans de l'Antic Règim (1453-1808)*, Barcelona, Curial, 1983, esp. pàgs. 103-104, 253-254, 256-258, 310-311, 334-335 i 348-350. Sobre diversos aspectes de la societat targarina, vegeu: PLANES, Josep M.: *Tensions, insults i alta societat a la Tàrrrega del segle XVIII. Uns casos particulars*, a "Les Terres de Lleida al segle XVIII", Lleida, I.E.I., 1986, pàgs. 361-385.
13. AHCT, Llibre de Registres, 1716-1731, acta del 17 de febrer de 1730, fols. 85 v. i ss.
14. APT, Llibre de Baptismes, 1690-1715, fol. 85 v./ Llibre de Defuncions, 1755-1783, fol. 22 r.
15. AHCT, FMT, Llibre de Registres, 1716-1730, fol. 84 v.
16. AHCT, FMT, Llibre de Registres, 1764-1766, fols. 186 r.-187 v.
17. SEGARRA MALLA, Josep M.: *Història de Tàrrrega amb els seus costums i tradicions*, vol. II (segles XVI-XVIII), Tàrrrega, Museu Comarcal, 1987, p. 376.
18. APT, Llibre de Baptismes, 1690-1715, fol. 122 r./ Llibre d'òbits, 1755-1783, fol. 181 v.
19. El fill d'Antoni Lloses, Marià Lloses -també notari-, fou escrivà i arxiver de l'ajuntament, i director de la Societat Econòmica d'Amics del País de Tàrrrega (1777). Vegeu: GONZALVO i BOU, Gener: *Guia de l'Arxiu Històric Comarcal de Tàrrrega*, a "Guia dels Arxius Històrics de Catalunya", 3, Barcelona, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, 1989, p. 164.
20. AHCT, FMT, Llibre de Registres, 1746-1749, fol. 161 v.
21. A la llinda del casal s'hi llegeix: "Anton Terés, 1748". Conservem la petició de llicència d'obres de la casa: AHCT, FMT, Llibre de Registres, 1746-1749, fol. 29 r. L'edifici havia servit de seu del Centre Comarcal de Cultura, entitat que reuní, en aquestes instal·lacions, els fons museístics i arxivístics de la ciutat. Actualment, a la casa s'hi allotgen

la seu dels serveis de cultura de l'Ajuntament de Tàrraga, i la secretaria de la Fira del Teatre al Carrer de Tàrraga, entre d'altres. Fou objecte d'una modèlica restauració, a la dècada dels anys 80.

22. APT, Llibre de Baptismes, 1726-1743, fol. 79 r./ Llibre d'Òbits, 1783-1821, fol. 253 v.
23. AHCT, FMT, Llibre de Registres, 1764-1766, fol. 186-187 v.
24. APT, Llibre de Baptismes, 1743-1755, fol. 127 r./ Llibre d'Òbits, 1821-1851, fol. 59 r.
25. AHCT, FMT, Llibre de Registres, 1824-1825, fol. 14 v.
26. Sobre aquest període, vegeu: GONZALVO i BOU, Gener: *Una crònica de Tàrraga poc coneguda: el manuscrit del Dr. Pere Ribera (1810-1840)*, a "URTX. Revista Cultural de l'Urgell", 4 (1992), pàgs. 153-166.
27. APT, Llibre de Baptismes, 1779-1800, fol. 123 r./ Llibre d'Òbits, 1851-1864, fol. 180 r.
28. Vegeu: LLUCH, Ernest: *La Sociedad Económica de Amigos del País de Tàrraga*, Lleida, I.E.I., 1971. Bona part de l'arxiu de la Societat es conserva a l'Arxiu Històric Comarcal de Tàrraga.
29. AHCT, FMT, Llibre de Registres, 1820-1821, fol. 3 v. i 40-53 v./ Llibre de Registres, 1822-1823, fol. 11 r.-v./ Llibre de Registres, 1824-1825, fols. 1 v.-14 r.
30. AHCT, Fons Patrimonials i personals diversos. Informació de testimonis sobre l'acreditament dels cursos i títols guanyats a la Universitat de Cervera per Marià Terés, 1808-1813.
31. AHCT, FMT, Llibre de Registres, 1836, fol. 3.
32. Arxiu Històric Comarcal de Cervera (AHCC), Josep Fontanet i Arnet, notari de Vilagrassa, manual 1842-1843, fol. 269 r.-v.
33. LLOBET I PORTELLA, Josep M.: *Notícies del carrer Agoders de Tàrraga, segons tres capbreus del segle XVIII*, Tàrraga, Grup de Recerques de les Terres de Ponent, 1985, pàgs. 29-50.
34. AHCT, FMT, Cadastre de 1716, fol. 275 r.
35. En coneixem la data de la venda per una concòrdia posterior, entre Marià Terés i Pasqual i Felip Codina i Guim, de la vila del Talladell: AHCC, Fons Notarial, Ignasi Cases i López, Manual 1828-1829, fol. 170 r.
36. Aquest casal fou propietat de la família Terés fins als inicis del segle XX. Posteriorment, passà a mans de l'Hospital de Tàrraga, i a partir de l'octubre de 1945 fou la seu de l'Escola d'Arts i Oficis de la ciutat. Actualment, un cop fetes les obres de restauració -recentment enllestides-, és la seu oficial del Consell Comarcal de l'Urgell.
37. AHCC, Fons Notarial, notari Josep Antoni Terés, Manual d'inventaris, 1799-1825, fols. 205-212 (inventari del 22 de juliol del 1816). Sobre la casa pairal dels Terés, vegeu: FARRÉ i TARGA, Miquel Àngel: *El casal de la família Terés de Tàrraga*, Tàrraga, 1993 (inèdit). D'altra banda, a l'Arxiu Històric Comarcal de Cervera es custodien els registres notariais dels notaris de la família Terés de Tàrraga: CANELA, Montserrat/ GARRABROU, Montserrat: *Catàleg dels Protocols de Cervera*, Barcelona, Fundació Noguera, 1985, pàgs. 196-228.
38. Aquest retrat de l'arquebisbe Terés el podem identificar probablement com el que avui encara es conserva a la parròquia de la vila de Verdú. Sobre la figura de Joan Terés, vegeu: BOLEDA, Ramon: *Joan Terés, arquebisbe i virrei*, Solsona, Publicacions diocesanes, 1982.
39. APT, Llibre de Baptismes, 1779-1800, fol. 238 r./ Llibre d'Òbits, 1851-1864, fol. 84 v.
40. AHCC, Fons Notarial, notari Josep Antoni Terés, Manual d'inventaris, 1799-1825, fols. 205-212. D'aquest inventari, publiquem només algunes parts, sobretot les referides a les possessions de cases i terres de la família, que il·lustren prou clarament la riquesa patrimonial de la família Terés a començaments del segle XIX. Per raons també d'excessiva extensió, hem obviat les descripcions de les cases, així també tot el referit a censos, censals, etc.